

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Koncept hybridních režimů a jeho aplikace na vybraný
případ.**

Michael Sattler

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Koncept hybridních režimů a jeho aplikace na vybraný
případ.**

Michael Sattler

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

Poděkování

Srdečně bych chtěl poděkovat svému vedoucímu Doc. PhDr. Ladislavu Cabadovi, Ph.D. za jeho ochotu, zkušenosti a hlavně za drahocenné rady při zpracování mé bakalářské práce. Chtěl bych také poděkovat své rodině a blízkým přátelům za obrovskou podporu při mém studiu.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Teorie hybridních režimů.....	10
2.1. Koncepty hybridních režimů.....	11
3. Hybridizace Hongkongu a návrat pod nadvládu ČLR	20
3.1. Hongkong pod britskou nadvládou.....	21
3.2. Hongkong pod správou ČLR.....	26
3.2.1. Období od roku 2008–2016.....	29
3.2.2. Období let 2016–2020.....	33
4. Závěr.....	37
5. Seznam použité literatury.....	39
6. Resumé	43

1. Úvod

V souvislosti se zánikem Sovětského svazu a nedemokratických režimů sovětského typu se začalo objevovat velké množství přechodů k demokracii a přispěla k tomu i doznívající třetí vlna demokratizace ve východní Evropě. Některé politické systémy, které byly nedemokratické, respektive komunistické, přijaly model západní liberální demokracie. Další nedemokratické režimy se vyskytovaly například v Latinské Americe či tichomořské Asii, které rovněž spojujeme s tzv. třetí demokratizační vlnou, jako ji prezentuje S. Huntington (Huntington 2008: 29–30). Tyto události otevřely dveře novým výzvám v politické vědě a jednou takovou výzvou byla klasifikace nově vznikajících režimů. Postupem času se ukázalo, že tyto nově formující se demokracie se vydaly do několika odlišných směrů. Některé země v rámci tzv. třetí vlny demokratizace bez větších problémů dokončily transformaci a staly se tak konsolidovanými demokraciemi. U jiných zemí se jevila úspěšná konsolidace jako problémová a velmi často se tyto nově vznikající demokracie vzdalovaly tradičním ideálům a vydaly se de facto vlastním směrem. V podstatě to znamená, že došlo k nastolení ne zcela demokratických režimů, protože důležitou roli sehrál charakter předchozího režimu, nálady ve společnosti, nebo jestli dané země měly již nějakou zkušenost s demokracií z předešlých let. Častým jevem se stal fakt, že docházelo ke kombinování demokratických prvků s těmi nedemokratickými. Tyto výsledné režimy bylo velmi obtížné klasifikovat pomocí tradičních typologií a začaly se objevovat pojmy jako hybridní režimy nebo hybridní demokracie. Hlavní problém tkví v tom, že tyto režimy nemůžeme klasifikovat jako demokratické a na druhou stranu je nemůžeme klasifikovat ani jako autoritářské. Nejedná se přitom jen o některé země postkomunistické, ale v současné době se tyto režimy vyskytují v Evropě, Latinské Americe, Asii a Africe. V těchto režimech se zpravidla konají relativně soutěživé a svobodné volby, ale chování politických aktérů nebo elit se již demokratickému chování vymyká.

Cílem práce je ukázat, jakým způsobem upadá autonomie Hongkongu od roku 1997 do současnosti. Počátek mého výzkumu bude v roce 1997, protože v tomto roce oblast Hongkongu přešla formálně pod nadvládu ČLR a ukončen bude koncem roku 2020. Domnívám se, že se jedná o dostatečně dlouhý časový úsek pro sledování změn, které v Hongkongu nastaly.

Na základě několika faktorů budu následně vyhodnocovat, jakým způsobem upadala autonomie Hongkongu. Prvním znakem, na který se zaměřím, budou volby a jejich svoboda, druhým prvkem budou občanská práva a jejich změny v Hongkongu. V rámci občanských práv se zaměřím na svobodu shromažďování, svobodu médií a svobodu v rámci univerzit. Odsud odvozují základní výzkumnou otázku:

Můžeme považovat oblast Hongkongu za hybridní režim po celou dobu, kdy je pod nadvládou ČLR nebo se hybridní režim vyskytuje pouze v určitých obdobích?

S touto otázkou bude souviset dílčí otázka, která se bude týkat dosazování předsedů výkonných rad. Můžeme sledovat změny v pravomocích podle toho, jaký vládne výkonný rada? Ovlivňuje Peking nějakým způsobem volby těchto výkonných radů?

Jednou ze slabin studia hybridních režimů, na kterou upozorňovali zastánci i kritici tohoto konceptu, byla přítomnost velmi nejasných hranic mezi hybridními režimy a demokraciemi respektive autoritářskými režimy. V rámci výzkumu hybridních režimů se nabízí pohled na tuto problematiku a to, že demokracie respektive autoritářství jsou pouze ideální typy a ve světě neexistuje ani jeden z těchto případů a všechny státy se více či méně přibližují jednomu z těchto ideálních typů. Důležité je sledovat formální stránku fungování jednotlivých režimů, ale mnohem důležitější je sledování neformálních vztahů mezi institucemi a případně role médií a do jaké míry jsou tato média svobodná. Jiný pohled na tuto situaci nabízí přístup, že hybridní režimy lze zkoumat jako svébytnou kategorii politických režimů existujících nezávisle na kategoriích

demokracie či autoritářství. V podstatě s tímto přístupem přišla jako první Terry Lynn Karl ve své práci věnující se výzkumu politických režimů ve Střední Americe.

V této práci se budu věnovat Hongkongu a tento případ jsem zvolil, protože se jedná o zvláštní oblast pevninské Číny. Hongkong má poměrně více autonomie, která by měla být garantována ze strany Číny od roku 1997, kdy došlo k dohodě mezi Británií a právě Čínou. Hongkong se dále vyznačuje poměrně častými protesty vůči Číně, poslední protesty proběhly v létě roku 2020 kvůli bezpečnostnímu zákonu, který nově definoval čtyři trestné činy, jimiž jsou separatistické, podvratné a teroristické aktivity a spolupráce s cizími silami s cílem ohrožit vnitřní bezpečnost. Další kontroverzní událostí bylo odložení parlamentních voleb, které se měly konat letos v září, přičemž nové datum bylo stanoveno na rok 2021. Nutno podotknout, že režim Číny se zásadně liší od režimu, který funguje v Hongkongu, nicméně postupem času má Čína snahu tento hongkongský režim proměňovat více směrem k totalitě.

Celá práce bude rozdělena na dva větší úseky, přičemž první část bude věnována teorii a bude sloužit především na seznámení čtenáře s problematikou ohledně hybridních režimů. Problematice hybridních režimů se věnovalo poměrně dost autorů. První je kniha Samuela Huntingtona, která se jmenuje *Třetí vlna: demokratizace na sklonku dvacátého století*. V této publikaci popisuje Huntington vývoj demokratizačních vln, a na základě těchto vln identifikuje skupiny států, které přecházejí od nedemokratického režimu na demokratický. Huntingtonovu knihu využiji především proto, že na něj navazovalo několik dalších autorů, jako například Larry Diamond. Diamond v 90. letech studoval Huntingtonovu třetí vlnu a na základě výzkumu došel k závěru, že některé demokracie v třetí vlně nedospěly ke konsolidované demokracii, ale k volební demokracii (Diamond 2002: 25). Třetím dílem, se kterým budu pracovat, je kniha *The Rise of Competitive Authoritarianism*, kterou napsali Steven Levitsky a Lucan Way. V tomto textu Levitsky a Way přichází s tzv. konceptem

soutěživého autoritářství. Tento typ hybridního režimu nedosahuje plně demokratického režimu ani autoritářského režimu. V tomto případě vláda porušuje pravidla demokratického fungování a tím je opozice znevýhodňována. Volby probíhají pravidelně, nicméně držitelé moci mohou manipulovat výsledky voleb apod. proto autoři Levitsky a Way užívají označení soutěživý (Levitsky, Way 2002: 53). V rámci českého politologického prostředí stojí za zmínku kniha *Přechody k demokracii v teorii a praxi* od autora Marka Ženíška. Dále se v českém prostředí tomuto tématu věnují například Ladislav Cabada, Michal Kubát, Stanislav Balík či Lubomír Kopeček.

Budu vycházet z předpokladu, že i když se autoři nebudou na sto procent shodovat, tak bude možné identifikovat společné znaky pro hybridní režim. Tyto znaky budou sloužit pro zkoumání zvoleného případu Hongkongu. Zajímavé bude v rámci zvoleného případu sledovat, jak se budou některé sledované znaky v čase proměňovat. V druhé části mé práce se budu věnovat formálním vztahům Hongkongu vůči Číně a dále vztahům uvnitř samotné oblasti. Pozornost budu věnovat i roli médií a tomu, jestli Čína nějakým způsobem limituje svobodu hongkongských médií. V této druhé části práce bude kapitola věnována aplikaci jednotlivých poznatků z první části na mnou vybraný případ. Závěrečná kapitola druhé části práce bude zhodnocením toho, jak se autonomie Hongkongu proměňovala v čase, což je mimo jiné i cíl práce.

2. Teorie hybridních režimů

První část této kapitoly se bude týkat třetí demokratizační vlny, kterou popsal Samuel Huntington ve své knize *Třetí vlna: demokratizace na sklonku dvacátého století* (Huntington 2008). Pro účel této práce bude třetí vlna popsána stručně a následně budu pracovat s díly Larryho Diamonda *Is the Third Wave Democratization Over?* a *Thinking about hybrid regimes*. Tato kapitola mi poslouží jako teoretický základ pro budoucí výzkum hongkongského režimu.

V souvislosti s rozpadem Sovětského svazu a vznikem nových států a doznívající třetí vlnou demokratizace ve východní Evropě, Latinské Americe a tichomořské Asii se objevují nové výzvy pro politickou vědu v podobě klasifikace nových režimů. Problematická v tomto ohledu je nedostatečnost klasických klasifikací, a proto se politologové snaží přicházet s novými pojmy a alternativními klasifikacemi (Cabada, Procházka 2020: 33). V posledních několika letech se objevily spousty textů, které se snažily vyrovnat s danou problematikou hybridních režimů. Každý z těchto autorů se snažil popsat danou problematiku po svém, a proto se můžeme setkat s autory, kteří přijali tuto výzvu s povděkem a snaží se prohloubit poznání těchto hybridních režimů, stejně jako s kritiky nového výzkumného paradigmatu a také pracemi, které se snaží zpřehlednit klasifikace hybridních režimů (Bílek 2015: 213). Jednou z největších slabin celé problematiky ohledně hybridních režimů, na kterou upozorňovali jak zastánci, tak i odpůrci, byla přítomnost velmi nejasných hranic hybridního režimu. Na jedné straně jsou to nejasné hranice mezi demokracií a hybridním režimem a na straně druhé jsou to hranice autoritářství a hybridního režimu. Jednou z možných příčin tohoto stavu může být fakt, že se do diskuze o hybridních režimech zapojilo velké množství věhlasných autorů, což vede k neustálému zdokonalování konceptů a teorií, ale na druhou stranu to vede k tomu, že spousta autorů přehlíží nedostatky ve svých pracích a dochází k nekritičnosti k vlastním výsledkům (ibid.). Druhá, neméně důležitá, příčina

může spočívat v přetrvávajících dichotomických a kontinuálních přístupech vzhledem ke studiu politických režimů.

2.1. Koncepty hybridních režimů

V moderní historii proběhly celkem tři demokratizační vlny a třetí vlna započala roku 1974, kdy došlo k pádu diktatury v Portugalsku, a právě tento okamžik odstartoval třetí demokratizační vlnu v Evropě, která se následně rozšířila do Latinské Ameriky a také do tichomořské Asie (Huntington 2008: 29). Nutno podotknout, že přechody k demokracii narážely i na překážky, a v některých případech došlo k odvrácení od demokracie, jako například v Číně roku 1989 (ibid: 30). Druhou zemí Evropy, která se vydala cestou demokracie, bylo Řecko, a po smrti Franka následovalo Španělsko. Dalším důležitým mezníkem pro evropské státy byl konec 80. let, kdy došlo ke zhroucení sovětského bloku a změně politických režimů.

Z Evropy se demokratizační vlna přelila do Latinské Ameriky a jako první zasáhla Ekvádor, přičemž následovaly další země Latinské Ameriky. V Ekvádoru došlo ke stažení vojenských sil z politiky a následovalo sepsání nové ústavy a zvolení civilní vlády. Obdobným způsobem došlo k přechodu k demokracii i v Peru nebo Bolívii, kde docházelo několik let k neúspěšným volbám, ale i přesto výsledkem bylo zvolení nového prezidenta. Po těchto zemích následovala Argentina, kde došlo k oslabení pozice vojenské vlády po porážce ve válce s Velkou Británií, a výsledkem byly volby, které přinesly novou vládu a prezidenta (ibid.).

První země v rámci Asie, která se vydala demokratickou cestou, byla Indie a následovalo Turecko. V roce 1983 došlo k zavraždění opozičního politika Beninga Aquina, což vedlo k řadě událostí, které vyvrcholily pádem Marcosovy diktatury a obnovení filipínské demokracie. Další zemí, která byla poznamenána demokratizační vlnou, byla Jižní Korea, kde v roce 1987 došlo k tomu, že vojenská vláda jmenovala vlastního kandidáta v prezidentských volbách, který zvítězil, avšak další rok opozice ovládla parlament.

Ve stejném období let 1987–1988 se změny dočkali i obyvatelé Tchaj-wanu, kdy došlo k uvolnění režimu, a vládnoucí strana se sama zavázala k tomu, že dojde ke změně režimu (ibid.: 31).

Pro úplnost zmíním, že demokratizační vlna zasáhla i Afriku a Blízký východ, nicméně pouze částečně. První země zasažená demokratizační vlnou v rámci Afriky byla Nigérie, kde došlo k přechodu z vojenského režimu zpět k demokraticky zvolené vládě, nicméně tato vláda byla o několik let později svržena vojenským pučem. V zemích jako je Senegal, Egypt, Alžírsko, Tunisko a Jordánsko docházelo k částečné liberalizaci již dříve před rokem 1990. Obdobná situace se odehrávala i v JAR, kde byl zahájen postupný proces, jehož cílem bylo omezení apartheidu a rozšíření politických práv i na barevné menšiny s výjimkou černošské většiny, nicméně k prvním „všerasovým“ volbám došlo až v roce 1994 a tato událost znamenala definitivní přechod od apartheidu k demokracii (Horáková 2007: 124).

Na knihu Samuela Huntingtona navazoval autor Larry Diamond ve svém článku *Is the Third Wave Democratization Over?* V tomto článku se Diamond zabývá třetí demokratizační vlnou tak, jak ji popsal Huntington, a následně ji analyzuje a zamýšlí se nad tím, jestli třetí vlna bude pokračovat. Při analýze Diamond objevuje nové režimy, které jsou těžko uchopitelné v rámci tehdejších typologií. Jednalo se o volební demokracii a pseudodemokracii. Následně dochází k poznatku, že třetí vlna přinesla především zmenšené či neúplné demokracie. Diamond vymezuje volební demokracii na základě liberální demokracie s tím, že důležitým prvkem jsou volby. Diamond jako příklad volebních demokracií uvádí Turecko, Indii, Šrí Lanku, Rusko a Kolumbii.

Důležité je zmínit fakt, že liberální demokracie je nadřazená volební demokracii (Diamond 1997: 22). Tento fakt je dán tím, že u liberální demokracie se zohledňují další faktory, které například u volební demokracie nejsou podmínkou. Z toho vyplývá, že pokud bychom chtěli některou zemi zařadit do typologie volební demokracie, tak stěžejní bude pouze akt voleb.

Při definici volební demokracie vycházel Diamond z definice demokracie Josepha Schumpetera (ibid: 7). Schumpeter definoval demokracii jako kompetitivní elitismus, přičemž esenciálním základem tohoto typu režimu není dosažení demokracie jako abstraktního ideálu, ale vytvoření konkurenčního prostředí, kde má volič možnost vybrat si z nejméně dvou politických uskupení (Kopeček 2007: 185). Schumpeter vyzdvihuje klíčovou roli voleb v rámci demokracie. Pokud bychom v rámci hybridního režimu našli prvek svobodných voleb, které se pravidelně opakují, mohli bychom ho označit jako volebně demokratický, nicméně ne jako liberálně demokratický. Diamond uvádí jako příklad volební demokracie například Turecko, které užívá násilí k potlačování kurdské menšiny. Jako další příklad je uvedena Indie, kde sice dochází k volbám, ale na druhou stranu dochází k porušování lidských práv v Kašmíru. Šrí Lanka je uvedena jako volební demokracie kvůli válce sinhálské většiny, která je podporovaná vládou, a Tamilskými tygry, kdy dochází k brutalitám na obou stranách. Brutalita se vyskytuje i v konfliktu mezi Ruskem a Čečenskem, a proto Diamond klasifikuje Rusko jako volební demokracii. Jako poslední je zmíněna Kolumbie, kde eskaloval konflikt mezi vládou, drogovými kartely a levicovými aktivisty. Nutno podotknout, že se volební demokracie, jak uvádí Diamond, netýká pouze těchto pěti zemí. Na základě těchto zemí je pouze poukázáno, že země mohou být brány jako nedemokratické z pohledu liberální demokracie jenom proto, že dočasně trpí politickou krizí. (Diamond 1997: 10–11).

Druhým typem demokracie, kterou Diamond zavádí, je tzv. pseudodemokracie. Tento režim je charakteristický multipartismem a dalšími prvky, nicméně zde absentuje důležitý prvek dostatečně spravedlivého prostředí (ibid.: 18). V pseudodemokracii se vyskytují po formální stránce demokratické instituce a tyto instituce mají za úkol pouze maskovat autoritářské praktiky. Obdobnou praktikou může být fakt, že v pseudodemokracii vyhrává volby vládnoucí strana. Toto vítězství vládnoucí strany se odehrává i na nižších stupních správy. Diamond uvádí příklady pseudodemokracie na případu Mexika do roku 1988, Senegalu a Singapuru.

Typickým znakem může být, že nedemokratická dominance vládnoucí strany je slabá a napadnutelná, jako například v Keni nebo v procesu rozkladu do více soutěživého systému jako byl příklad Mexika (ibid.). Rozdíl mezi pseudodemokracií a jinými nedemokratickými režimy je, že v případě pseudodemokracie existuje legální opozice a nabízí větší prostor k pluralismu. Dalším znakem je větší participace disidentů v rámci občanské společnosti.

V druhém textu *Thinking about Hybrid Regimes* se Larry Diamond věnuje tématice hybridních režimů. Text je uveden tím, že Diamond konstatuje, že dříve byla klasifikace režimů snazší, než je tomu v současné době. Komplikovanost současné doby otevírá nové možnosti výzkumu politických režimů. Tento výzkum otevřel důležitou otázku, která se týkala hranic demokracie. Stejnou otázkou se zabývali Terry Lynn Karl společně s Philippem C. Schmitterem v textu *What democracy is ... and not* (Karl, Schmitter 1991). Třetí vlna demokracie znamenala vznik nových států, které se vydaly demokratickou cestou, nicméně velká část těchto zemí se nestala konsolidovanou demokracií a uvízla v tzv. „šedé zóně“ (Diamond 2002: 23). Lze říci, že tyto země v šedé zóně nemůžeme klasifikovat jako demokratické nebo naopak autoritářské. Diamond dále sestavuje vlastní typologii hybridních režimů s tím, že definuje další typy hybridního režimu. Nejdříve definoval volební demokracii, poté volební autoritářství, které následně dělí na další dva podtypy, a to soutěživý autoritarismus, který převzal od Levitského a Waye, a nesoutěživý autoritarismus. Poslední kategorií jsou tzv. dvojznačné režimy (*ambiguous regimes*) (ibid.: 25). Diamond ve svém textu pracuje s pojmem soutěživý autoritarismus, který do debaty ohledně hybridních režimů zavedli autoři Levitsky a Waye ve svém textu *The Rise of Competitive Authoritarianism*. Jádro celého textu spočívá v rozpracování tohoto typu hybridního režimu s tím, že tento typ režimu nedosahuje demokracie ani autoritářství. Držitelé moci poměrně často porušují minimální kritéria demokracie, a díky tomuto porušování pravidel se vytváří nespravedlivé prostředí mezi vládnoucí elitou a opozicí. (Levitsky, Waye 2002: 52).

Ačkoli dochází k porušování demokratických kritérií, tak volby probíhají pravidelně a nedochází k jejich porušování, a z tohoto důvodu zvolili autoři přívlastek soutěživý. Porušování demokratických principů probíhá například skrze média nebo prostřednictvím úplatků, kooptace anebo využívání státního aparátu k „legálnímu“ pronásledování opozice. Na druhou stranu je nutno zmínit, že se vše odehrává v neformálním prostředí. Znamená to tedy, že nedochází k vydávání zákonů, které by formálním způsobem omezovaly či rušily opozici (ibid.: 53). V rámci soutěživého autoritarismu nastává problém v momentě, kdy autoři konfrontují svůj typ hybridního režimu například s pseudodemokracií nebo volebním autoritářstvím. Rozdíl vidí hlavně v tom, že jejich koncept není plně autoritativní jako zmíněné dva typy, a dále přiznávají, že hranice mezi jejich typem režimu a zmíněnými dvěma typy můžeme hledat pouze těžce (ibid.: 54). Levitsky a Way definují celkem čtyři arény, kde probíhá soutěž, kde může opozice pravidelně vyzývat vládnoucí elitu. Jedná se o arénu volební, legislativní, soudní a mediální:

1. Volební: Dle Levitskeho a Wayne je tato aréna nejdůležitější, protože na rozdíl od klasických autoritativních režimů zde volby probíhají pravidelně a za účasti opozice. Nedochází k větším podvodům v rámci voleb, na druhou stranu může docházet k manipulaci výsledků. Autoři zmiňují, že takovéto manipulace výsledků mohou dovést vládnoucí elitu ke ztrátě, jako tomu bylo například v Peru v roce 2000, kdy došlo k novým volbám, anebo v Srbsku ve stejném roce. V Srbsku následovala krize a odstoupení prezidenta. Je zjevné, že dochází k netransparentnímu zneužívání moci nebo ke státní kontrole médií, ale i přesto mohou být výsledky voleb nejisté, a proto i vládnoucí elita musí vynaložit úsilí v těchto volbách (ibid.: 55).
2. Legislativní: V tomto případě v rámci klasických autoritativních režimů dochází k plné kontrole ze strany vládnoucích elit a konflikt mezi legislativou a exekutivou není možný. V soutěživém autoritarismu tato aréna existuje, ale je poměrně slabá, nicméně mohou se zde odehrávat

3. aktivity opozice. Půda parlamentu může pro opozici sloužit i jako místo, kde může formálně kritizovat režim. Levitsky s Wayem uvádějí případ Ruska a Ukrajiny v 90. letech, kdy oba prezidenti museli čelit většině v parlamentu složené z jiných uskupení, což znamená, že v soutěživém autoritářství nemusí vládnoucí uskupení mít pevnou většinu v parlamentu (ibid.: 55–56)
4. Soudní: V rámci soutěživého autoritarismu si vládnoucí většina snaží podřídit soudnictví pomocí různých technik od uplácení přes zastrašování. Vládnoucí elita se poté musí vypořádat s případnou kritikou uvnitř režimu nebo v zahraničí. Elity se snaží ovládnout soudnictví hlavně proto, že soudy se snaží chránit opozici, a v podstatě trochu narovnávat pokřivenou soutěž mezi elitami a opozicí. Dalším důležitým důvodem, proč dochází k ovládnutí soudnictví, je fakt, že může docházet k ochraně nezávislých médií, která mohou kritizovat režim (ibid.: 56–57).
5. Mediální: Poslední, ale druhou nejdůležitější, arénou jsou média. Důležitost této arény spočívá v tom, že se zde vládnoucí elita s opozicí střetává nejčastěji. Média mohou být poměrně vlivná a na rozdíl od klasického autoritářství mohou poskytovat i nezávislý pohled na režim. Ruku v ruce s tím mohou být odhalovány a publikovány vládní přestupky. Nezávislost se může vytrácet tím, že Levitsky a Way připouštějí, že novináři často vystupují jako vládní kritici. Novináři se tím mohou vystavovat ohrožení jako například na Ukrajině v roce 2000, kdy prezident Kučma žádal zavraždění opozičního novináře (ibid.: 57–58).

Dalším konceptem, který stojí za zmínku v rámci hybridních režimů, je koncept neliberální demokracie. S tímto přístupem přišel americký politický analytik Fareed Zakaria. V úvodu díla *The Rise of Illiberal Democracy* (1997) Zakaria naznačuje, že demokracie byla v minulosti chápána jako liberální demokracie, která se vyznačuje nejen svobodnými volbami, ale i vládou práva, dělbou moci a ochranou základních liberálních hodnot, jako například svoboda slova, vyznání apod. (Zakaria 1997: 22). Tyto liberální hodnoty klasifikuje jako

konstituční liberalismus (*constitutional liberalism*), a v podstatě tyto hodnoty odděluje od liberální demokracie. Konstituční liberalismus se dle Zakarii týká spíše vládních cílů než samotné procedury vybírání vlády, což znamená, že konstituční liberalismus se týká především ochrany individuálního práva na život, vlastnictví, svobody vyznání a svobody slova (ibid.: 25–26). Zakaria uvádí, že od roku 1945 západní model vlády ztělesňují jak demokracii, tak konstituční liberalismus, a proto je složité představit si oba modely odděleně. Na základě toho definuje neliberální demokracii nebo liberální autokracii. Neliberální demokracie se vyznačuje využitím některých demokratických prvků, jako může být například formální potvrzování vládnoucí elity prostřednictvím pravidelných voleb (Hloušek, Kopeček 2007: 285). Zejména v zemích třetího světa je tato demokracie rozvíjena, nicméně zde pozorujeme rezignaci na liberální praxi. Prostřednictvím demokratických voleb jsou v rámci států třetího světa velmi často zvoleni nacionální, rasističtí nebo extremističtí vůdci (ibid.: 286). Nutno podotknout, že volby se pravidelně opakují, nemusí se nicméně jednat o svobodné volby, a poměrně často dochází k zúžení možností, pro které se volič může rozhodnout.

Demokratičnost voleb spočívá v tom, že lid si volí své zástupce, a nemusí docházet k tomu, že by se vládnoucí elita neobměňovala. Dalším znakem neliberální demokracie je fakt, že zvolená elita nemá snahu o udržení demokracie a na rozdíl od liberální demokracie, kde dochází ke kontrole a omezení moci, tak v neliberální demokracii dochází k silné centralizaci (Ženíšek 2006: 37). Koncept neliberální demokracie víceméně odpovídá konceptu volební demokracie Larryho Diamonda. Podobnost bychom našli i při porovnání konceptu neliberální a defektní demokracie německého politologa Wolfganga Merkela, který navazoval na Fareeda Zakariu.

Merkel zpočátku kritizuje Dahlovo pojetí demokracie jako polyarchie, které je dle Merkela nedostatečné, protože staví pouze na jedné dimenzi, kterou je legitimita vztahu mezi vládci na jedné straně a ovládanými na straně druhé (Hloušek, Kopeček 2007: 286). V rámci tohoto zjednodušení se pohybuje většina

teoretiků, kteří se zabývají přechody od nedemokracie k demokracii, a navíc teorie tranzice užívají pouze hrubého rozlišení mezi demokracií a autoritářstvím. Nedochozí zde k dostatečné reflexi úzké vazby mezi kvalitou demokracie a vládou zákona (ibid.: 186-187). Díky tomu tito teoretici nedokáží plně uchopit realitu režimů, které se nacházejí mezi autokracií a liberální demokracií. Merkel pro tyto režimy zavádí pojem defektní demokracie. Tento typ režimu se vyznačuje tím, že nemusí být nutně tranzitivním režimem, ze kterého se dále vyvine demokracie nebo autoritářství. Záleží zde na politické moci, ale i na dalších kritériích jako je sociální, ekonomické a kulturní zasazení. (Merkel 2004: 48–49). Merkel vytvořil typologii defektních demokracií, která má celkem čtyři typy:

1. Exkluzivní demokracie: Suverenita lidu je jedním ze znaků demokracie a tato suverenita je garantována prostřednictvím univerzálního práva volit. V rámci exkluzivní demokracie dochází k vyloučení jisté skupiny obyvatelstva z tohoto procesu.
2. Doménní demokracie: Tento typ demokracie se vyznačuje tím, že zde existuje právo veta vůči rozhodnutím vlády ze strany armády. Doménní demokracie je specifický typ především pro země Latinské Ameriky a jihovýchodní Asii, kde armáda hraje roli v politickém životě. Výjimečně se doménní demokracie může objevovat i ve východní Evropě.
3. Neliberální demokracie: Pojem neliberální demokracie Merkel přebírá od Zakarii. Dochází zde k velmi slabé kontrole výkonné a legislativní moci ze strany soudů. Dále dochází k tomu, že ústavní normy mají pouze malý dopad na působení vlády a občanská práva jsou limitována nebo nejsou plně rozvinuta.
4. Delegativní demokracie: V rámci delegativní demokracie má soudní a legislativní moc pouze omezenou možnost kontroly moci výkonné. Znamená to, že činnost vlády je málokdy podřízena ústavě. Dochází k narušení rovnováhy moci uvnitř státu a vládu zpravidla vede

charismatický vůdce, který obchází parlament při svých rozhodnutí, a objevuje se zde i ovlivňování soudní moci tak, aby rovnováha moci byla nakloněna hlavně k moci výkonné, respektive vůči vůdci (Merkel 2004: 49–50).

3. Hybridizace Hongkongu a návrat pod nadvládu ČLR

V rámci druhé kapitoly se budu věnovat Hongkongu od roku 1997, protože v tomto roce přešla oblast Hongkongu pod správu Číny. Ovšem než došlo k předání Hongkongu Číně, tak se tato oblast nacházela pod správou Velké Británie. Pro budoucí vývoj Hongkongu byla zásadní zkušenost pod nadvládou Británie, protože se jednalo o demokratickou zkušenost. Zájem Číny o vytvoření a udržení vlivu bylo patrné již při vyjednávání ohledně předání oblasti. Nespokojenost se prohlubovala ruku v ruce se snahou Číny zasahovat do záležitostí Hongkongu. Toto jsou důvody, proč se v úvodu této kapitoly budu věnovat historii a meznímu roku 1997, protože je to období, které ovlivňuje politický a hlavně ekonomický vývoj Hongkongu dodnes. Ruku v ruce s historií se budu věnovat volbám a změnám v politickém systému Hongkongu a poukážu na to, jak se stupňují snahy Číny o ovlivňování vnitřních záležitostí. Téma voleb bude dále spojeno s vývojem občanských práv, protože volby jsou jedním z nich. Následovat bude podkapitola věnovaná Deštníkové revoluci a nepokojům, které proběhly v předešlých letech. Role médií se také do značné míry vyvíjela s tím, jak Čína zasahuje do politického systému Hongkongu a využívá svoji ekonomickou dominanci. Posledním tématem této kapitoly bude školství (zejména univerzitní) a role studentů v rámci protestních hnutí.

3.1. Hongkong pod britskou nadvládou

Oblast Hongkongu byla obsazena Brity v roce 1841 a oficiálně byl tento akt stvrzen o rok později tzv. Nankingskou smlouvou, která ukončila první opiovou válku (Boniface, Alon 2010: 792). V roce 1898 došlo k pronájmu přilehlých oblastí okolo Hongkongu na dobu 99 let, přičemž tento pronájem měl skončit v roce 1997 (ibid.). V dobách britské vlády v Hongkongu vzkvétal kapitalismus a tento rozkvět neukončilo ani vítězství komunistické strany v Číně, která Hongkong dále ponechala v britských rukách. Rozkvět zaznamenaly i jiné oblasti než Hongkong, a to konkrétně například Jižní Korea, Taiwan nebo Singapur. Tyto rapidně vzkvétající oblasti se následně označovaly jako tzv. Asijské tygři (Gulati 1992: 161).

Obyvatelé Hongkongu si užívali svobody, zejména se jednalo o svobodu projevu nebo svobodu vyznání, přičemž Britové vybudovali silnou byrokratickou síť a soudní moc. V rámci politického systému Britové uplatňovali přímou správu, kdy hlava Hongkongu byl guvernér. Guvernér byl jmenován britskou královnou a následně guvernér jmenoval členy *Executive Council* (Exco) a část členů *Legislative Council* (Legco) (So 2000: 364-365). Exco měla povahu vlády, nicméně to byl poradní orgán pro guvernéra a úkol této instituce spočíval v přípravách zákonů, které byly následně posílány do Legco, kdy tento orgán sloužil jako legislativní orgán, který následně schvaloval zákony. Počet členů jednotlivých orgánů spatřuji jako nedůležitý, protože obsazování těchto orgánů bylo čistě na britském guvernérovi a v tomto ohledu byla britská správa nedemokratická. Další fakt byl, že Britové neformálně uzavřeli smlouvu s místními obchodníky, kteří byli poměrně vlivní, a díky této dohodě se mohli místní obchodníci podílet na vládě. Jejich následný výběr do politických orgánů nebyl kvůli jejich reprezentaci komunitních zájmů, ale díky jejich konzervatismu a podpoře guvernéra (ibid.: 365). Podíl na vládě spočíval v tom, že mohli klást otázky a utvářet komise, které zkoumaly zákony, nicméně těchto možností bylo využito velmi poskrovnu.

Dekolonizace Hongkongu, na rozdíl od jiných zemí Třetího světa, neznamenal nezávislost, protože britská a čínská vláda se dohodly v rámci tzv. *Joint Declaration* v roce 1984, že se Hongkong stane *Speacial Administration Region* (SAR) pod nadvládou Číny (Lam 1995: 53). Dohoda spočívala v předání oblasti Hongkongu s tím, že bude garantována vysoká autonomie této oblasti v rámci vnitřních záležitostí a bude ponechán kapitalistický styl života. Garance těchto výsad měla dle dohody být garantována ze strany Číny po dobu padesáti let, což znamená až do roku 2047. Nutno podotknout, že demokratický proces započal v Hongkongu ihned po tom, co vstoupila v platnost zmiňovaná deklarace, což bylo v roce 1985. V nadcházejících letech byly velice důležité roky 1991 a 1995, protože v těchto letech proběhly volby do Legco (Ngok 2017: 18–19).

V roce 1991 se volební kampaň nesla hlavně ve stínu událostí na Náměstí Nebeského klidu z roku 1989. První protesty započaly k připomenutí třicátého výročí potlačení tibetského povstání, nicméně protesty eskalovaly až po náhlém úmrtí Hu Yaobanga v květnu 1989, který byl jednou z vůdčích osobností ČLR. Hlavními iniciátory protestů byli především studenti, kteří získali širokou podporu nejen v Pekingu. Kritika byla směřována především vůči nepotismu, rozsáhlé korupci anebo pomalé demokratizaci země. Čína následně v červnu povolala armádu, která měla potlačit masové protesty, kdy se počet obětí pohybuje v rozpětí od 300 do 3 000. Tato událost je považována za zvrát ve vývoji Číny, kdy se stát přeorientoval na maximální ekonomický liberalismus a minimální demokratizaci země. Rozdíl byl i v motivu protestů, protože v Pekingu se demonstrace nesly v duchu protestu proti vládě, nicméně v Hongkongu se protesty týkaly především domáhání se slíbených práv (Horálek 2015: 11). Problematika spočívala v postoji vůči tvrdému potlačení protestů, protože voliči, kteří nesouhlasili s postupem čínské vlády v roce 1989, volili spíše prodemokratický tábor namísto propekingského tábora. Rok 1995 se nesl opět v duchu voleb do legislativního orgánu, nicméně čínský faktor nabyl trochu jiné dimenze. Propekingské politické strany a kandidáti příslibili, že pokud lidé

budou volit tento tábor a dokážou ve volbách porazit prodemokratický tábor, budou se snažit o hladší předání moci. Tento postoj byl dále využit i proti prodemokratickému táboru, protože demokraté najednou byli označeni za nepřátele Číny, kteří podporovali protesty v Pekingu a guvernéra Chrise Pattena, který chtěl prosazovat demokratizační reformy (Lam 1995: 55).

Prvním významným výsledkem demokratizačních reforem nového guvernéra byly volby do Legco v roce 1985. Jednalo se o volby, kdy z 57 členů bylo 24 voleno nepřímou. Polovinu nepřímou volených členů volily profesní sdružení a podniky a druhou polovinu oblastní rady, tzv. *functional constituency*. Dalším demokratizačním milníkem byly následující volby do Legco v roce 1991, protože bylo zavedeno 18 mandátů, které měly vzejít z přímých voleb, a došlo také k posílení Legco jako instituce, protože si volila vlastního předsedu z řad členů Legco, což znamená, že Legco již nadále nepředsedal guvernér (Ngok 2007: 102-104). Důležitá změna se týkala navýšení počtu přímo volených mandátů z 18 na 20 a přijetí nového volebního systému. Poslední období Legco pod britskou nadvládou bylo v roce 1995, kdy došlo k prvním volbám do celého Legco, protože předešlé volby se týkaly pouze části Legco. Celý orgán čítal 60 členů, kteří byli voleni různými způsoby. Prvních 30 členů bylo voleno na základě tzv. *functional constituencies*. Další 20 členů bylo voleno přímo na základě geografických volebních obvodů a posledních 10 členů bylo voleno zvláštní Volební komisí (Gov.hk [nedatováno]).

Volební systém měl být přijat do voleb v roce 1995, nicméně i když byl Hongkong stále pod nadvládou Británie, Čína se snažila tyto reformy pozastavit. Reforma volebního systému se týkala přechodu z tzv. *double-vote, double-seat* systému, který byl využit v roce 1991, kdy demokraté získali 16 z 18 mandátů. Přiját měl být systém relativní většiny, který byl kritizován ze strany Číny jako systém, který měl zvýhodňovat demokraty (Ngok 2017: 19). Navzdory pokusům o zastavení těchto reforem byl volební systém úspěšně změněn a tento fakt slouží jako důkaz toho, že Čína v Hongkongu neměla reálnou moc zasahovat do věci přímo. Čínský vliv byl měřitelný spíše v jiné sféře. Vliv se začal pomalu přelívat

směrem k Pekingu zvláště v rámci konzervativních elit, které zastávaly pro britské názory, ale postupem času se snažily vytvořit si dobrý vztah s Čínou jakožto nastupující mocností v Hongkongu.

Nutno podotknout, že v roce 1991 se propekingské politické strany neúčastnily okresních voleb a demokraté zcela ovládali tyto substátní úrovně a tento demokratický úspěch mobilizoval Peking, který se rozhodl, že musí zmobilizovat podporovatele a vyzvat demokraty i v těchto úrovních. Zformovala se politická strana *The Democratic Alliance for the Betterment of Hong Kong* (DAB) a tato politická strana byla složena z levicových aktivistů, propekingských organizací a komunitních skupin. Tato strana měla za úkol vyzvat prodemokratický tábor právě v substátních úrovních, aby se boj nedohrával pouze u voleb do Legco (ibid.). Druhým úkolem této politické strany bylo vytvoření propojené sítě, která měla sloužit především pro efektivní rozdělování zdrojů a financí z Pekingu na podporu levicových aktivistů. Volby v roce 1995 byly první zkouškou pro nově vytvořenou síť podporovanou Pekingem. Celkově se podařilo Pekingem a aktivistům vyprofilovat kandidáty v 15 volebních obvodech z 20. Navzdory propojené síti a podpoře z Číny dokázali zvítězit demokraté, ale ve většině obvodů to bylo vítězství s rozdílem několika hlasů a ukázala se prospěšnost nového volebního systému pro prodemokratické strany, protože volební systém fungoval na bázi většinového systému (ibid.)

V rámci státní úrovně se postupem času proměňovala i role Legco. Došlo k transformaci z poslušné instituce na instituci, která je více asertivní. Volení zástupci byli více odhodlaní podílet se na politickém životě. Základní role voleného zástupce se de facto změnila od základů, protože předtím tito zástupci v Legco měli pouze poradní hlas vůči Exco a po transformaci se stala Legco víceméně rovnocenná a nezávislá na Exco. Výkonná rada Hongkongu (Exco) byla v době britské správy především poradním orgánem guvernéra, nicméně systém upřednostňoval dominantní roli exekutivy nad legislativou. Tento vztah byl upraven právě demokratizačními reformami, kdy docházelo k nárůstu přímo volených zástupců v Legco. Snaha byla především o reformy v rámci Legco, aby

se tato instituce přiblížila podobě západních parlamentů, a mělo dojít k transformaci z poradního orgánu na aktivní orgán, který bude hájit zájmy občanů (Horlemann 2003: 43). Nutno podotknout, že kvůli pomalému demokratizačnímu procesu byly změny pouze částečné. Na vině je nejenom pomalé tempo, ale i čas, kterého guvernér Patten neměl mnoho, a dále byl limitován již uzavřenými dohodami nebo faktem, že Londýn chtěl zachovat dobré vztahy s Čínou, avšak některé změny prosadil i přes odpor ČLR, což do značné míry tyto vztahy poškodilo (Buckley 1997: 128–129).

Tyto změny můžeme reflektovat i na základě těchto dat, kdy v období 1983–1984 došlo pouze k 64 hodinám, kdy se debatovalo a bylo přijato 89 návrhů. Oproti tomu v období 1993–1994 došlo ke 225 hodinám, kdy se debatovalo a bylo přijato celkem 104 návrhů (Lam 1995: 58-59). Tyto data znázorňují především to, že role Legco se změnila na kontrolně vyvažovací vůči Exco. V posledních letech bylo zásadní téma ohledně tvorby *Basic Law*, což byla mini ústava Hongkongu, a v tomto dokumentu a v předešlé *Joint Declaration* byla záruka autonomie i například přímých voleb do Legco nebo přímé volby hlavy Hongkongu. Na druhou stranu se vytvořila propast mezi tím, co mělo být garantováno, a realitou (Chan 1996: 18). První problém spočíval v tempu, kterým probíhala demokratizace pod britskou správou, které bylo nedostatečně rychlé a toto tempo bylo příhodné pro konzervativní elity, které se domnívaly, že přímo volený Legco by podkopal efektivitu a stabilitu celé správy. Výsledkem pomalého demokratizačního tempa a čínské představy o demokracii byla částečně přímo volená legislativa, a po předání moci bylo upuštěno od přímé volby hlavy Hongkongu, která byla volena na základě Volební komise. Tímto krokem si Peking de facto pojistil trvalý přístup k policy-making procesu (Hung, Ip 2012: 507).

Volební komise, která měla za úkol zvolit vrchního administrátora Hongkongu, se skládala z 800 členů, kteří byli jmenováni centrální vládou v Pekingu. Zmíněných 800 členů komise bylo složeno především z:

1. 200 členů, kteří zastupovali průmysl a finanční sektor,
2. 200 členů, kteří hájili profesní zájmy,
3. 200 členů, kteří hájili zájmy dělníků, náboženství a dalších sektorů,
4. 200 členů, kteří pocházeli z Legco, okresních rad, zástupců Národního lidového Kongresu a hongkongští reprezentanti v Čínském lidovém politickém poradním shromáždění (Basic Law 2017: 53).

3.2. Hongkong pod správou ČLR

Pozornost po předání moci se přesunula hlavně do ekonomické sféry, protože vzájemná provázanost mezi Hongkongem a Čínou byla znatelnější. Zmiňuji především ekonomiku, protože v letech 1997–1998 proběhla asijská finanční krize (Ngok 2015: 44). V této krizi se ukázala reálná závislost Hongkongu na Číně, i když Hongkong profitoval především z logistiky a finančních služeb. Ekonomická integrace mezi Hongkongem a Čínou byla dovršena až v roce 2001 a o dva roky později došlo k uzavření smlouvy *Closer Economic Partnership Arrangement (CEPA)*, což umožnilo podnikatelům provozovat své služby v obou oblastech, tedy jak v Číně, tak v Hongkongu. Z pohledu demografie po roce 1997 dostali migranti z Číny jednosměrné povolení k tomu, aby mohli bydlet v Hongkongu. V konečném součtu se do Hongkongu stěhovalo okolo 55 000 migrantů každý rok a mohli využívat všech výhod a možností jako obyvatelé Hongkongu (ibid.) Půlmilionový protest v roce 2003 na obranu národní bezpečnosti přinesl změny ve vztahu hongkongské vlády s pekingskou vládou. Peking se především obával vládní krize, která by mohla eskalovat až do destabilizace oblasti a mohlo by dále dojít k nárůstu popularity demokratických stran. Další problém spatřoval Peking v nedostatečném

patriotismu, ale tento patriotismus byl chápán spíše jako ochota vzdát se osobních a občanských svobod pro dobro a stabilitu celé země (ibid.).

Politický systém Hongkongu byl ukotven v Basic Law, který byl přijat v den předání této oblasti do rukou Číny. V Basic Law se uvádí, že hlavou Hongkongu je nejvyšší správce, který je i předsedou Exco (*Executive Council*). Exco je výkonná rada Hongkongu a pomáhá hlavě Hongkongu s tvorbou politik a tento orgán není volen, ale je jmenován hlavou Hongkongu a členy jmenuje pouze na základě svého uvážení, nicméně bývají to vysoce postavení úředníci (Basic Law 2017: 55). Na základě britských reforem nemohou být členové Legco zároveň i členy Exco. Pravomoci nejvyššího správce jsou například jmenování nejvyšších úředníků, schvalování zákonů nebo určování vládních politik. Správce disponuje právem veta, které může být přehlasováno minimálně dvěma třetinami všech členů Legco. Pokud nastane situace, kdy je veto přehlasováno, tak nastávají dvě možnosti. První je přijmout zákon a druhá možnost je rozpustit Legco. Po rozpuštění Legco se volí nový a následně se opět hlasuje ohledně problematického zákona. Pokud dojde k přijetí zákona v hlasování v poměru 2/3, tak je správce nucen rezignovat na svůj post (Basic Law 2017: 18-19). Další části ústavy se věnují úloze Legco, což je legislativní orgán, kde se navrhuje zákony. Návrh zákona může iniciovat jednotlivec nebo skupiny, ale tyto návrhy zákonů se nesmí týkat například veřejných výdajů nebo struktury vlády. Pokud je předložen návrh zákona, který se týká vládní politiky, pak je nutný písemný souhlas správce Hongkongu, což inklinuje k tomu, že legislativní moc je výrazně omezena a dominantní je exekutiva (Basic Law 2017: 22-27).

Protesty v roce 2003 se konaly především kvůli článku 23 v ústavě Hongkongu. Tento článek ústavy v podstatě legitimizoval odsouzení na doživotí za velezradu, podvracení a podněcování k revoluci, která by vedla k odtržení Hongkongu od Číny. Tyto protesty byly největší od dob předání moci v Hongkongu a tato událost pomohla znovu nastartovat demokratické síly, které měly snahu prosadit všeobecné volební právo, které mělo být uplatňováno

především pro volby do Legco v roce 2008 a ve volbách hlavy Hongkongu v roce 2007 (Ngok 2017: 20).

Všeobecné volební právo pod správou Británie de facto neexistovalo, protože jmenování členů Legco a Exco bylo v rukou guvernéra, nicméně v posledních letech britské správy, kdy docházelo k demokratizačním reformám, bylo toto právo rozvíjeno. Prvním rokem, kdy lidé mohli toto právo využít, byl rok 1991 ve volbách do Legco, kdy se volilo 18 členů v přímých volbách. V rámci dalších voleb do Legco v roce 1995 došlo k reformě, kdy byl navýšen počet přímo volených zástupců z 18 na 20 členů (Gov.hk [nedatováno]). Důležitá byla i záruka přímé volby Legco a hlavy Hongkongu v *Basic Law*, nicméně tyto pasáže byly napsány poměrně vágně a dávají čínské vládě prostor na vlastní výklad, protože nebylo například definováno, kdy má dojít ke zcela přímo volenému Legco nebo hlavy Hongkongu (Basic Law 2017: 15 a 59).

Protesty zmobilizovaly i studenty a mladé lidi v Hongkongu. Od roku 2005 vznikala nová hnutí, která de facto nastolila novou etapu v rámci tzv. post-materiálního hnutí. Tato hnutí byla velmi často mobilizována skrze nově vznikající média a základna byla tvořena dominantně mladými lidmi, kteří se začali zajímat o politiku. Hnutí otevřeně brojila proti vládě a její neoliberální ekonomice. Úkolem aktivistů bylo připomenout, že Hongkong býval bohatým centrem kultury, sociálních interakcí, a především bohatým centrem z pohledu hnutí mladých lidí. Tato hnutí, která vznikala již v koloniálním období, se snažila definovat hongkongskou identitu. Na tento fakt se snažila poukazovat právě hnutí, která vznikala v roce 2005, a poukazovala na to, že Hongkong není pouze ekonomické centrum (Ngok 2015: 49).

Téma všeobecných voleb se promítlo i do volební kampaně, která probíhala ruku v ruce s volbami do okresních rad v roce 2003, a o rok později následovaly volby do Legco. Demokraté zcela ovládli volby do okresních rad a porážka Pekingu na této úrovni správy měla být trestem pro Peking a jejich podporovatele, kteří veřejně obhajovali článek 23 Ústavy. Po tomto úspěchu

demokratických sil se Peking obával toho, že by se demokraté mohli pokusit převzít moc v Hongkongu. Peking potřeboval zmobilizovat své voliče a podporovatele, protože se obávaly ztráty kontroly a následné větší demokratizace. Od tohoto období se Peking více angažoval ve vnitřním chodu Hongkongu, zvláště pak v rámci voleb. Důkazem může být fakt, že z Číny proudila masová finanční a materiální podpora zmiňované propekingské sítě, což znamenalo větší disparitu mezi demokraty a komunisty. Rozdílnost se promítala především v tom, že komunisté mohli pořádát větší akce, aby mobilizovali obyvatelstvo a také si mohli dovolit věnovat dary v podobě rýže a dalších potravin (Ngok 2017: 21). Komunita, která podporovala Peking, poměrně často organizovala kulturní akce, což pomohlo komunistickým kandidátům dostat se více do povědomí obyvatelstva. Tato výchozí pozice znamenala obrat ve volbách do okresních rad v roce 2007. Prohra demokratů v okresech znamenala zmenšení finanční podpory a pomyslná propast mezi komunisty a demokraty se ještě více prohloubila ve smyslu zdrojů a financí, které si oba tábory mohly dovolit poskytnout na budoucí kampaně.

3.2.1. Období od roku 2008–2016

V tomto období, konkrétně v roce 2008, se konaly v Pekingu letní olympijské hry, a díky těmto hrám se v průzkumech ohledně identity více lidí hlásilo právě k čínské identitě než hongkongské. Na druhou stranu se v Číně zvýšil útlak disidentů a celkově se zvýšil vliv Číny v Hongkongu. Důkazem může být větší skepse obyvatel vůči zrychlující a prohlubující se integraci a přílivu migrantů z Číny. Tato skepse byla dána i faktem, že příliv migrantů tlačil ceny pronájmů a cen nemovitostí vzhůru (Ngok 2017: 21). Tyto změny měly za následek vzednutí dalších hnutí, která byla charakteristická protičínským programem. Tato hnutí vznikala především v roce 2009 a značné množství obyvatel se obávala zvyšující se závislosti a integraci s Čínou právě z důvodu ztráty identity. Další obavy se týkaly ekonomických a materiálních zdrojů, protože pokud by došlo k potlačení hongkongské identity, tak by tyto zdroje byly alokovány především do pevninské Číny k naplnění jejích zájmů.

Všechny tyto události a obava o vlastní hongkongskou identitu, která byla decimována ze strany Číny tím, že se snažila více zasahovat do této oblasti hlavně řízenou migrací, daly vzniknout novým proudům, které byly charakteristické lokalismem, sebeurčením a odporem proti kontrole ze strany Pekingu. Zvyšující se závislost Hongkongu byla znatelná i ve smyslu většího vlivu Číny, především operací, které podnikala tzv. *Liaison Office* (ibid.: 22), což je orgán spadající pod Státní radu Čínské lidové republiky, která je součástí Ústřední lidové vlády Čínské lidové republiky. Vliv se odehrával především v rámci méně populárních voleb, jako byly například volby do obvodních rad, nebo do voleb Volebních komisí, které dále volí hlavu Hongkongu. Liaison Office mohla tedy diktovat, kdo bude reprezentovat obvodní rady, nebo ovlivňovat, kdo bude dalším představitelem Hongkongu skrze zmiňované volební komise. Peking si díky tomuto zajišťoval vliv a hlídal si, aby Hongkongu vládl jejich vybraný kandidát.

V roce 2012 byl zvolen nový nejvyšší správce Hongkongu, Leung Chun-ying, který krátce po svém zvolení oznámil nové reformy, které se týkaly školství. Ke změně mělo dojít především v učebních osnovách, kdy měl být kladen důraz na čínské vlastenectví a pozitivní obraz Číny měl být budován již na školách. Tato školská reforma vyvolala odpor především u studentů, kteří to vnímali jako zásah do osobních svobod, a nevole eskalovala až ke stotisícovému protestu. Výsledkem studentského protestu bylo, že správce se rozhodl upustit od reformy a dalším důležitým výsledkem bylo sjednocení prodemokratické opozice (Ping, Kin-ming 2014: 1102).

Charakteristickým znakem této doby byl i zvyšující se počet stížností na výsledky voleb, které probíhaly, protože byla odhalena manipulace s výsledky. Veřejné poukazování na manipulaci výsledků voleb velice podkopávalo důvěryhodnost voleb u hongkongských obyvatel a dále se vytrácela důvěra v samotnou vládu. Další taktikou ze strany Číny bylo překreslování volebních obvodů pro volby do okresních rad. Nejčastěji byly změněny okresy, kde dominovali demokraté, aby jejich vítězství nebylo tak přesvědčivé nebo dokonce

neuspěli. Běžnější se stala taktika tzv. „Vote-packing“, což znamená, že probíhala nelegální registrace voličů ve volebních obvodech, kde nemají trvalý pobyt, aby následně mohli ovlivnit výsledky. V den voleb pak následně byli tito voliči mobilizováni, a takto byly ovlivněny například volby do okresních rad v roce 2011 (Ngok 2017: 22).

V následujících volbách do okresů v roce 2015 došlo k incidentu, kdy byl přistižen muž, který reprezentoval Čínskou pracovní unii, který se snažil nabídnout peníze radikálním skupinám mladých lidí, aby následně rozdělili své voličské hlasy pro více demokratických kandidátů, tak aby favorit demokratů neuspěl. Později byl tento muž obviněn a poslán do vězení. Vývoj a zdokonalení se dočkala i propekingská síť, která přerozdělovala zdroje a finance na podporu komunistů. Důkazem mohou být překvapivě úspěšné volební výsledky v okresních volbách v roce 2007 a 2011. Nutno podotknout, že okresní rady mají spíše poradní povahu, než aby měly pravomoci, které by jim umožnily hýbat politickou mocí. V roce 2007 díky efektivní práci zmiňované sítě dokázal Peking ovládnout okolo 70% všech mandátů v okresech a podobného výsledku dosáhli i v následujících volbách v roce 2011. De facto takto prohrané volby v okresních radách znamenaly pro demokratické síly odříznutí od finanční podpory, která pro ně byla zásadní, a také díky ztrácejícímu vlivu na lokální úrovni byla ztížena nominace mladých talentovaných lidí kvůli hroutící se síti, kterou měli demokraté (ibid.)

Důležitá událost nastala v roce 2014, kdy došlo k tzv. Deštníkové revoluci. Deštníková revoluce byl de facto masový civilní protest, který se skládal z několika neoficiálních hlasování, demonstrací a shromáždění (Hui 2015: 4). Protesty proběhly především v září a vůdci veškerých protestů byli hlavně studenti. Protesty odstartovalo jednání Stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců, kde bylo rozhodnuto o změně voleb hlavy Hongkongu. Tato změna byla vydána jako tzv. Bílá kniha (White Paper) a další změnou měla být navýšení počtu členů Legco na 70, přičemž 35 mělo být voleno přímo. Protestující odsoudili toto rozhodnutí jako antidemokratické rozhodnutí, které

narušuje autonomii Hongkongu. Dosavadní volba spočívala v otevřené nominaci kandidátů, které následně volila speciálně volená komise v Hongkongu. Zmiňoval jsem výše v tomto textu, že ačkoliv volba hlavy Hongkongu byla takto volena, tak Čína ovládala volby do speciální komise, aby si pojistila zvolení svého kandidáta. Změna tohoto systému spočívala v tom, že o hlavě Hongkongu měla rozhodovat ústřední komise sestavená Čínou. Jméno této revoluce bylo odvozeno od deštníků, které užívali protestující k ochraně proti slznému a pepřovému spreji, který využívala policie (ibid.).

Zvyšující se tlak a touha po kontrole ze strany Číny se projevoval i na akademické půdě. Nátlak na univerzity v Hongkongu byl znatelný v podobě studentů, kteří pocházeli z Číny. Důkazem může být i pokles zájmu čínských studentů o univerzity v Hongkongu v průběhu Deštníkové revoluce, kdy bylo zaznamenáno pouze 2 400 čínských zájemců o studium na Hongkongské polytechnické univerzitě oproti 3 500 zájemcům v předešlém akademickém roce, a tento trend byl sledován i na zbývajících univerzitách (ibid.: 5). Další praktikou, kde Čína zasahovala do akademické sféry, byla cenzura knih, které přicházely z Hongkongu. Pokud se v knihách vyskytovalo téma ohledně čínské vlády nebo Číny jako takové, tak byl text velmi často editován bez vědomí autorů.

Další příčinou, která nastartovala Deštníkovou revoluci, byla média a sociální sítě. Díky sociálním sítím se velmi rychle šířil zájem o politiku především mezi mladými lidmi a šířily se zde zprávy o zasahování čínské vlády do tradičních médií, jako byly například noviny (Hui 2015: 7). Příkladem může být tisk *The Hong Kong Economic Journal*, kdy byl tento tiskpropagován Čínou po tom, co došlo k personálním změnám ve vedení. Jelikož docházelo čím dál více k těmto praktikám, hlavním zdrojem informací pro mladé lidi se stala sociální média. Výhodou a zároveň nevýhodou sociálních médií bylo rychlé šíření jakýchkoli zpráv, nicméně zde panovala svoboda slova. Vznikala i různá studentská média, ale tato média byla následně pod přísným dohledem centrální vlády a cenzury (ibid.: 7–8). Nutno podotknout, že Deštníková revoluce měla

zásadní spouštěče, které se týkaly především budoucnosti samotného Hongkongu ve smyslu demokratičnosti. Samotné protesty trvaly několik měsíců, a v některých případech došlo k tvrdému potlačení ze strany policie, kterých si povšimly i ostatní státy. Podmínka pro zastavení protestů byla jediná, a to úplná demokratizace, která se měla týkat především svobodné nominace a volby hlavy Hongkongu. V říjnu došlo na setkání zástupců hongkongské vlády a zástupců protestujících, kdy bylo ze strany vlády přislíbeno, že návrh projedná s centrální vládou v Číně. Dále vláda Hongkongu uvedla, že ústavní reforma a demokratizace volby správce Hongkongu bude možná nejdříve po roce 2017, což protestující pobouřilo, a výsledkem bylo pokračování protestů (Connors 2019).

3.2.2. Období let 2016–2020

V roce 2016 se zcela proměnilo chápání čínského faktoru, který působil v Hongkongu, protože v tomto roce proběhly volby do Legco, a byly to první volby po Deštníkové revoluci a hlavním tématem předvolebních kampaní byla hongkongská nezávislost nebo spíše autonomie. Jak jsem již zmiňoval, tak Deštníková revoluce otevřela příležitost pro formování nové identity v Hongkongu, hlavně mezi mladými lidmi, kteří se chtěli více zapojovat do politického dění. Na druhou stranu neúspěch Deštníkové revoluce byl pro mnohé tyto lidi zklamáním, a proto začali chápat systém „One country–two systems“ jako hoax, který znamená pouze zvyšování kontroly a destrukce demokracie ze strany Pekingu. Původní myšlenka autonomie a demokracie se zdála již nereálná pod vládou Číny a tento fakt rozdmýchal touhu po úplné autonomii a separatismu.

Ve volbách v roce 2016 protičínský blok sdružoval několik hnutí a celkem tři politické strany, které deklarovaly spojenectví pouze jako volební koalice (Ngok 2017: 23). Hlavním tématem, které bylo diskutováno napříč všemi médii, byla autonomie, kdy demokraté chtěli tuto autonomii a propekingský tábor ji odmítal. Další stěžejní téma byl postoj vůči systému „one country–two systems“

a možnost znovuzvolení Leung Chun-ying v roce 2017 jako hlavy Hongkongu. V roce 2015 se objevil případ zmizelého prodejce knih, který do jisté míry ovlivnil diskuze před volbami. Tento případ se týkal celkem pěti lidí, kteří vydávali knihy, které kritizovaly nebo poukazovaly na skandály v Číně. Následně byli tito lidé nezvěstní s tím, že spousta lidí věřila, že za to může Čína (ibid.). Zvrat v tomto případě nastal v roce 2016, kdy se objevil jeden z pěti zmizelých lidí a poskytl rozhovor v médiích o tom, jak byl v Číně uvězněn bez soudního procesu. Tento případ velice nalomil již pochybnou důvěru v mechanismus „one country–two systems“.

Nalomena byla i důvěra z pohledu bezpečnosti a ochrany občanů na hongkongsém území s tím, že Leungova vláda dělala minimum pro tuto ochranu. Demokraté vydali prohlášení, že vláda ohrožuje autonomii Hongkongu. Těsně před volbami v roce 2016 vydala Čína nový zákon, který zavazoval kandidáty do Legco k tomu, aby podepsali tzv. *Confirmation Form*. Podpisem tohoto dokumentu tito kandidáti deklarovali, že slibují věrnost Hongkongu. Tato forma „slibu“ měla především znemožnit kandidaturu lidí, kteří podporovali odtržení Hongkongu. Spousta opozičních politiků tento slib odmítla podepsat s tím, že je to zbytečná kontrola ze strany Pekingů. Někteří kandidáti ve volbách byli diskvalifikováni, protože otevřeně podporovali nezávislost. Na druhou stranu kritéria, která umožňovala diskvalifikaci lidí z voleb, nikdy nebyla řádně zdůvodněna. Společnost tyto diskvalifikace vnímala především jako záměr Číny, aby znemožnila vyhrát mandáty lidem, kteří chtěli odtržení Hongkongu (ibid.). Čína se snažila všemi legálními způsoby zabránit lidem podporujícím odtržení podílet se na politice, nicméně toto potírání a šikana některých politiků vedly k tomu, že se téma separatismu stalo více dominantní ve společnosti. Důkazem tohoto vzednutí separatistických tendencí může být protest, který uspořádalo několik separatistických skupinek. Protestů se zúčastnilo několik tisíc lidí, kteří volali po nezávislosti. Výsledkem protestů byla cenzura ze strany Pekingů, který naprosto odřízl lidi, kteří se snažili mobilizovat lidi například skrze dopisy.

Docházelo k ničení dopisů, které obsahovaly výrazy jako nezávislost nebo separatismus (ibid.).

Několik dní před volbami prohlásil Ken Chow, že na základě nátlaku odchází z předvolební kampaně a kandidatury do Legco. Chow byl politikem Liberální strany v Hongkongu. Dále uvedl, že pokud by pokračoval v kampani, tak by tím ohrozil sebe i své blízké. Na základě těchto faktů Chow opustil Hongkong a vrátil se až po volbách, a následně v médiích uvedl, že se setkal se třemi lidmi z propekingského bloku, kteří mu sdělili, aby přestal s kampaní, nebo se stane něco „nečekaného“ jeho blízkým. Dalším, kdo byl kontaktován, byl James Tien, který byl předsedou právě Liberální strany, a dostal zprávu z Liaison Office, aby odvolal z kampaně Chowa (ibid.).

V roce 2017 proběhly volby nového správce Hongkongu, kterou se stala Carrie Lam. Byla to propekingská kandidátka, nicméně rok po svém zvolení odmítla přijetí nového článku 23 Basic Law. Jednalo se o problematický článek ústavy, kdy bylo jeho přijetí odloženo na základě protestů. Nová správkyňe odůvodnila své rozhodnutí na základě mezery v Basic Law, kde není časově definováno, kdy má dojít k přijetí tohoto článku (Cheung 2018). Další protesty začaly v roce 2019, kdy vláda představila nový zákon. Podstatou zákona bylo zavedení systému vydávání osob, který by následné vydání odsouzených osob posuzoval individuálně případ od případu.

Protesty započaly především proto, že lidé měli obavu z porušení osobních svobod, hlavně svobody projevu, protože Čína stíhala osoby, které otevřeně kritizovaly vládu. Požadavky protestujících byly například stažení zákona, propuštění protestujících, anebo prošetření zásahu policií při protestech, protože při zásazích docházelo poměrně často k brutalitě (Chan 2019). Přes veškeré protesty byl zákon projednáván, a kvůli tomu chtěli protestující odstoupení správkyňe Hongkongu, a aby byla zavedena přímá volba správce Hongkongu. V průběhu protestů proběhly i volby do oblastních rad, kde dominoval prodemokratický tábor, protože obsadil celkem 388 možných mandátů ze 452,

a tento výsledek voleb se dá považovat jako projev veřejného mínění nejen vůči vládě Hongkongu, ale i vůči probíhajícím protestům (Yu, Graham-Harrison: 2019). Protesty pokračovaly až do konce roku 2019 a na přelomu roku se uskutečnil další větší protest, nicméně tento protest byl výjimečný v tom, že byl oficiálně povolen (BBC 2019). Nátlak na Čínu a hongkongskou vládu se zmírnil až po přijetí opatření, které zakazovalo shromažďování lidí, a policie začala rušit plánované pochody. Toto opatření však neodradilo demonstrující, kteří se sešli v obchodních centrech. Další volby do Legco měly proběhnout na podzim v roce 2020, nicméně s ohledem na pandemii Covid-19 bylo rozhodnuto o přesunu termínu voleb na rok 2021.

4. Závěr

V této práci jsem se věnoval teorii hybridních režimů a její aplikaci na vybraný případ s tím, že jsem zvolil případ Hongkongu. Případ Hongkongu jsem zvolil proto, že tato oblast v minulosti přecházela z britské správy pod správu ČLR.

Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem upadá autonomie Hongkongu od roku 1997 do roku 2020. Cíle bylo dosaženo pomocí popisu pravomocí jednotlivých institucí a jejich vývoje od britské správy po předání pod správu ČLR a jejich proměnu pod čínskou správou. Můžeme konstatovat, že Hongkong je hybridním režimem de facto od posledních několika let pod britskou správou. Konstatuji na základě rozšíření volebního práva, které se postupem času rozrůstalo v podobě možnosti volit více zástupců v Legco, a tím pádem Hongkong naplňuje podobu volební demokracie od roku 1991, i když pouze částečně. Na druhou stranu v jiných oblastech docházelo k výraznému zhoršení v rámci občanských práv, jako je například svoboda projevu nebo shromažďování, nicméně volby shledávám nejdůležitějším prvkem. Konstatuji na základě poznatků v první kapitole, kdy Schumpeter nebo Levitsky s Wayem přiznávali volbám největší důležitost při posuzování režimu.

V době britské správy se v Hongkongu rozmohl kapitalistický styl života, nicméně z pohledu politických práv absentovalo například právo volit. Jmenování obou rad bylo v kompetenci guvernéra a lidé byli z tohoto procesu vyloučeni. Výjimku představuje poslední období, tedy 90. léta, kdy došlo k demokratizačním reformám. První reforma proběhla v roce 1991, kdy došlo k přímé volbě 18 členů Legco, a v následujících volbách v roce 1995 se tento počet rozrostl na 20 členů. De facto touto reformou se rozmohlo všeobecné volební právo, avšak bylo limitováno, protože zbytek členů Legco vzešel buď z funkčních obvodů, nebo byl jmenován. Díky těmto reformám se z de facto nedemokratického Hongkongu stala oblast, která alespoň částečně splňovala

podmínky volební demokracie. Volební právo se rozrůstalo po celou dobu, protože postupem času přibývalo přímo volených zástupců v Legco.

Poměrně problematická je volba Vrchního správce Hongkongu, protože po celou dobu je hlava Hongkongu volena Volební komisí. Díky protestům v Hongkongu se uskutečnila reforma volby hlavy Hongkongu. ČLR naplnila podmínku, která vyplývala z Basic Law, nicméně lidé mohli ovlivnit postup jednotlivých kandidátů do „druhého“ kola voleb. Závěrečné slovo má však stále Volební komise, která volí vítěze.

Z pohledu svobody vyjadřování můžeme sledovat sestupnou tendenci. ČLR poměrně tvrdě zasahuje proti veškerým protestům a pronásleduje de facto každého, kdo otevřeně kritizuje centrální vládu v Pekingu. Protesty a kritika se objevují především díky studentům, kteří v tomto procesu sehrávají klíčovou roli. Důkazem může být i zakládání různých prodemokratických stran a hnutí, která zprvu bojovala pro větší demokratičnost, avšak v současné době je ústředním tématem celková autonomie.

Můžeme konstatovat, že z největší míry demokratičnosti se Hongkong těšil v 90. letech, kdy došlo k předání oblasti Číně. Britský guvernér se snažil o to, aby tato oblast byla silná a mohla si udržet svou autonomii, nicméně Čína se skrze různé mechanismy od zasahování do voleb, cenzuru médií a po potírání kritiky snaží ukrajuvat z hongkongské autonomie, a co nejvíce Hongkong přiblížit podobě pevninské Číny. Ústřední roli sehrává i Basic Law, kde jsou garantována práva a mechanismy, nicméně Čína využívá prostoru, který je v Basic Law vytvořen z důvodu vágnosti některých pasáží. Důkazem může být volba hlavy Hongkongu, kdy Čína naplnila požadavek přímé volby, nicméně finální selekci má stále pojištěnou skrze Volební komisi.

5. Seznam použité literatury

Basic Law (2017) *The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China* (Hong Kong: Constitutional and Mainland Affairs Bureau).

BBC (2019) Hong Kong march: Thousands join largest pro-democracy rally in months. *BBC* 8. 12. 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-china-50704137>, 18. 4. 2021).

Bílek, J. (2015) Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů. *Středoevropské politické studie* 15 (2), s. 212–233.

Bonifac, S. D. — Alon, I. (2010) Is Hong Kong Democratizing? *Asian Survey* 50 (4), s. 786–807.

Buckley, R. (1997) *Hong Kong: The Road to 1997* (Cambridge: Cambridge University Press).

Cabada, L. — Procházka, D. (2020) Typologie jiných než „plně demokratických“ režimů: Teoretická východiska a aplikace na případ Maďarska. *Politické vedy* 23 (1), s. 32–54.

Connors, A. (2019) Hong Kong's Umbrella Movement: A Timeline of Key Events One Year on. *ABC* 15. 6. 2019 (<https://www.abc.net.au/news/2015-09-28/timeline-hong-kong-umbrella-movement-one-year-on/6802388?nw=0>, 18. 4. 2021).

Diamond, J. L. (1997) *Is The Third Wave of Democratization Over? An empirical Assessment*. Working Paper. Dostupné na: https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/236.pdf.

Diamond, J. L. (2002) Thinking about hybrid regimes. *Journal of Democracy* 13 (2), s. 21–35.

Gulati, C. U. (1992) The Foundations of Rapid Economic Growth: The Case of the Four Tigers. *The American Journal of Economics and Sociology* 51 (2), s. 161–172.

Gov.hk [nedatováno] History of the Legislative Council. *Legislative Council of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China* (https://www.legco.gov.hk/yr98-99/english/intro/hist_lc.htm, 13. 4. 2021).

Horáková, H. (2007) „Rasa“ a rasismus v Jižní Africe. *Sociální studia* 4 (4), s. 113–129.

Hui, D. L. M. (2015) Hong Kong's Political Future After the “Umbrella Revolution“. *S. Rajaratnam School of International Studies* s. 1–12.

Hung, H. — Ip, I. (2012) Hong Kong's Democratic Movement and the Making China's Offshore Civil Society. *Asian Survey* 52 (3), s. 504–527.

Horálek, A (2015) Umbrella Movement: Hongkongské hnutí v širším čínském kontextu. *Geografické rozhledy* 24 (3), s. 10–11.

Horlemann, R. (2003) *Hong Kong's Transition to Chinese Rule: The Limits of Autonomy* (London: Routledge Curzon).

Huntington, S. (2008) *Třetí vlna: demokratizace na sklonku dvacátého století*. (Brno, CDK).

Chan, K. M. (1996) Hong Kong: Colonial Legacy, Transformation and Challenge. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 547, s. 11–23.

Karl, T. L. — Schmitter, P. (1991) What Democracy is ... and is not. *Journal of democracy* 2 (3), s. 75–88.

Chan, H. (2019) Hong Kong to Officially Withdraw Extradition Bill from Legislature, but still no Independent Probe into crisis. *Hong Kong Free Press* 4. 9. 2019 (<https://hongkongfp.com/2019/09/04/breaking-hong-kong-officially-withdraw-extradition-bill-legislature-still-no-independent-commission-inquiry/>, 18. 4. 2021).

Chan, S. K. (2015) Delay no more: Struggles to Re-imagine Hong Kong (for the next 30 years). *Inter-Asia Cultural Studies* 16(3), s. 327–347.

Cheung, T. (2018) No timetable on national security law, Hong Kong leader insists, but officials working to create ‘favourable conditions’. *South China Morning Post* 17. 4. 2018 (<https://www.scmp.com/news/hong-kong/politics/article/2142063/no-timetable-national-security-law-hong-kong-leader-insists>, 18. 4. 2021).

Kopeček, L. (2007) Koncept demokracie J. Schumpetera. In: Hloušek, V. — Kopeček, L. (eds.) *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. (Brno: Masarykova univerzita v Brně).

Lam, J. T. M. (1995) Hong Kong's Democratic Challenge. *Contemporary Southeast Asia* 17(1), s. 53–66.

Levitsky, S. — Way, L. A. (2002): The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy* 13 (2), s. 51–65.

Merkel, W. (2004) Embedded and Defective Democracies. *Democratization* 11 (5), s. 33–58.

Ngok, M. (2007) *Political Development in Hong Kong: State, Political Society and Civil Society* (Hong Kong: Hong Kong University Press).

Ngok, M. (2015) The Rise of „Anti-China“ Sentiments in Hong Kong and the 2012 Legislative Council Elections. *China Review* 15(1), s. 39–66.

Ngok, M. (2017) The China Factor in Hong Kong Elections: 1991 to 2016. *China Perspectives* 3 (111), s. 17–26.

Ping, Y. Ch. — Kwong, K. (2014) Hong Kong Identity on the Rise. *Asian Survey* 54 (6), s. 1088–1112.

So, Y. A. (2000) Hong Kong's Problematic Democratic Transition: Power Dependency or Business Hegemony? *The Journal of Asian Studies* 59 (2), s. 359–381.

Yu, V. — Graham-Harrison, E. (2019) Hong Kong voters deliver landslide victory for pro-democracy camp. *The Guardian* 25. 11. 2019 (<https://www.theguardian.com/world/2019/nov/24/hong-kong-residents-turn-up-for-local-elections-in-record-numbers>, 18. 4. 2021).

Zakaria, F. (1997) The Rise of Illiberal Democracy. *Foreign Affairs* 76 (6), s. 22–43.

6. Resumé

This thesis is focused on the Theory of the hybrid regimes and their application on the specific case. The first part of this work is about theory of hybrid regimes but in the beginning I started with the book *Third Wave* from Samuel P. Huntington. The reason why I started with Huntington's *Third Wave* was that a lot of other authors developed his book like Larry Diamond. Diamond analyzes *Third Wave* and then creates article *Is the Third Wave Democratization Over?.* In this article Diamond recognizes a new type of regimes that are not democratic or authoritarian and have a combination of democratic and authoritarian elements. Diamond continues to study new regimes and in his book *Thinking about Hybrid Regimes* he described new types of regimes like Voting democracy or Semi democracy. His theory was based on Schumpeter's definition of democracy. Next authors were Levitsky and Way who came up with new concept of competitive authoritarianism. This concept is based on a regime where the government has characteristics of authoritarianism but in this case there is opposition which can participate in voting. They distinguish four arenas where the opposition can compete with the ruling parties. First and the most important is voting arena and for example for Schumpeter the votes were the most important too.

Second part of this thesis is about Hong Kong which I selected for application of the theory. At the first I described the history of Hong Kong from a colonial era when the British ruled this region. I focused on transformation of institutions like Legislature and Executive Councils and after handover on the head of Hong Kong. The last few years under the British rule, the governor did some democratization reforms to make Legislature Council stronger. In this regard, these reforms developed universal suffrage because in 1991 were votes to Legco where people can elect 18 members and in 1995 they can elect 20 members. In Hong Kong, there are two main political camps where as first is the prodemocratic camp and second is the probeijing camp. In the early years after handover prodemocrats can win in district selections and few chairs in Legco.

Overtime pro Beijing camp was able to compete pro democrats in the district. The head of Hong Kong is still elect by the Vote committee but in time the procedure changed. In the end the most democratic era for Hong Kong was in the last years under British rule.